

Współczynnik przenikania ciepła w świetle nowego Rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej. Badanie współczynnika przenikania ciepła w warunkach in situ.

Część 1. Wprowadzenie

Mgr inż. Piotr Bieranowski, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

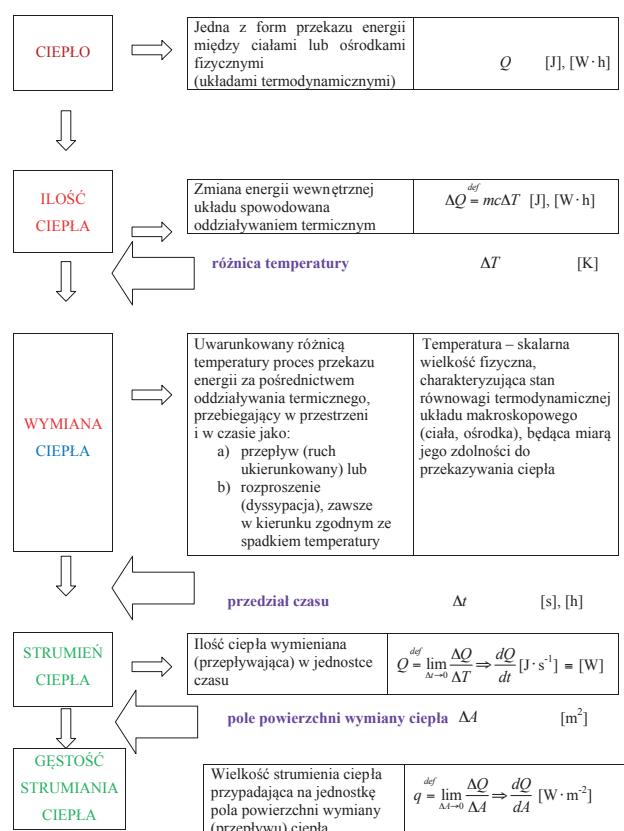
Cel pracy

Publikacja ma na celu przedstawienie metodyki pomiaru współczynnika przenikania ciepła w warunkach polowych, która przedstawiona jest w nietłumaczonej na języki polski normie ISO 9869 *Thermal insulation – Building elements – In situ measurement of thermal resistance and thermal transmittance* [1]. Pierwsze wydanie powyższej normy datuje się na 01.08.1994 r. W naszym kraju nie powstała do tej pory wersja PN – EN ISO, która stanowiłaby międzynarodowy standard europejski. Ten międzynarodowy standard w Polsce stanowił projekt normy do wdrożenia publicznego [4]. Z przyczyn nieznanych autorowi, prace nie ukończyły się ukazaniem normy. Powołania na merytorykę i metodykę zawartą w tej normie znajdują jednak miejsce w publikacjach zagranicznych, np. [7] [8]. Wartość współczynnika [3] przenikania ciepła ze względu na logiczne oszczędności będzie przez kolejne lata maleć. Pierwsza z tych zmian obejmie swym działaniem początek roku 2014. Artykuł, ze względu na obszerność informacji będzie składał się z dwóch części, część I – wprowadzenie i część II – badania.

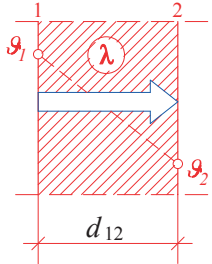
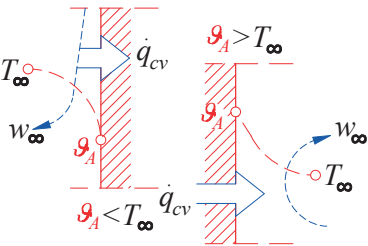
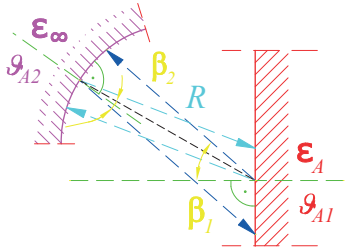
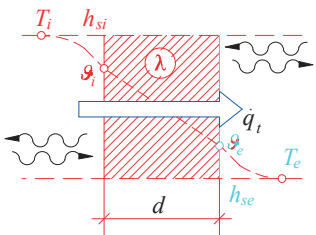
Wstęp i definicja współczynnika przenikania ciepła
Ciepło [2] to jedna z form przekazywania energii. Zjawisko to może występować między ciałami lub ośrodkami fizycznymi stanowiącymi wyodrębnione układy termodynamiczne. Proces ten przebiega w czasie i przestrzeni i polega na przekazie energii za pośrednictwem oddziaływania termicznego, uwarunkowanego istnieniem różnicy temperatur, a określony mianem wymiany ciepła. Ze względu na sposób uporządkowania przybiera on postać:

- przepływu, gdy ruch energii cieplnej jest zdecydowanie ukierunkowany na określoną różnicę temperatur rozpatrywanych ośrodków i następuje zgodnie z jej spadkiem,
- rozpraszania (dyssypacji), jeśli energia ruchu uporządkowanego przechodzi w energię o układzie chaotycznym, czemu zgodnie z II zasadą termodynamiki, towarzyszy wzrost entropii.

Na rysunku 1 przedstawiono podstawowe pojęcia i wielkości charakteryzujące proces wymiany ciepła, na rysunku 2 scharakteryzowano prostą i złożoną wymianę ciepła zachodzącą przez przegrody budowlane w warunkach ustalonych. Zrezygnowano z opisywania prostych wzorów w sposób tradycyjny (na rzecz opisów tabelarycznych i merytorycznych – mając na celu przedstawienie klarowności wymowy zawartej w [2]). W publikacji tradycyjny opis wzorów zastosowano przy omawianiu procedury obliczeniowej (metody statycz-

Rys. 1. Podstawowe pojęcia i wielkości charakteryzujące proces wymiany ciepła (objaśnienia oznaczeń literowych podano w tekście – opracowanie wg [2])

1. Prosta wymiana ciepła		
<p>1.1. Przewodzenie</p> 	<p>Zachodzi w obrębie ciała stałego (materiału budowlanego) wskutek bezpośredniego kontaktu (styku) cząstek o różnej energii wewnętrznej, a więc o różnej temperaturze</p>	$q_{cd} = \lambda \frac{\vartheta_1 - \vartheta_2}{d_{12}} = \frac{\vartheta_1 - \vartheta_2}{R_{cd}} \quad [\text{W} \cdot \text{m}^{-2}]$ <p>λ – współczynnik przewodzenia ciepła (właściwość fizyczna materiału) $[\text{W} \cdot \text{m}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}]$</p> $R_{cd} = \frac{d_{12}}{\lambda} \quad [\text{m}^2 \cdot \text{K} \cdot \text{W}^{-1}]$
<p>1.2. Konwekcja</p> 	<p>Zachodzi na styku powierzchni ciała stałego (przegrody budowlanej) z płynem (powietrzem) wskutek ruchu płynu pod wpływem sił wyporu termicznego, ewentualnie wspomaganymi siłami zewnętrznymi</p>	$q_{cv} = h_{cv} T_\infty - \vartheta_A = \frac{ T_\infty - \vartheta_A }{R_{cv}} \quad [\text{W} \cdot \text{m}^{-2}]$ $h_{cv} = f(T_\infty - \vartheta_A , w_\infty, \text{Re}) \quad [\text{W} \cdot \text{m}^{-2} \cdot \text{K}^{-1}]$ $R_{cv} = \frac{1}{h_{cv}} \quad [\text{m}^2 \cdot \text{K} \cdot \text{W}^{-1}]$
<p>1.3. Promieniowanie</p> <p>$\varphi_{A\infty} = f(R, \beta_1, \beta_2)$</p>	<p>Zachodzi między oddalonymi od siebie powierzchniami dwu ciał stałych, np. przegród budowlanych lub ciała stałego i ośrodka, np. obudowa budynku i otaczający ją klimat wskutek emisji i absorpcji kwantów promieniowania termicznego (elektromagnetycznego)</p>	$q_{rd} = h_{rd} \vartheta_{A1} - \vartheta_{A2} = \frac{ \vartheta_{A1} - \vartheta_{A2} }{R_{rd}} \quad [\text{W} \cdot \text{m}^{-2}]$ $h_{rd} = f(\varepsilon_\infty, \varepsilon_A, \varphi_{A\infty}) \quad [\text{W} \cdot \text{m}^{-2} \cdot \text{K}^{-1}]$ $R_{rd} = \frac{1}{h_{rd}} \quad [\text{m}^2 \cdot \text{K} \cdot \text{W}^{-1}]$
2. Złożona wymiana ciepła		
<p>2.1. Przejmowanie (1.2.) + (1.3)</p>	<p>Równocześnie zachodzi: 1. Konwekcja 2. Promieniowanie</p>	$q_h = h_s T_\infty - \vartheta_A = \frac{ T_\infty - \vartheta_A }{R_s} \quad [\text{W} \cdot \text{m}^{-2}]$ $h_s = h_{cv} + h_{rd} \quad [\text{W} \cdot \text{m}^{-2} \cdot \text{K}^{-1}]$ $R_s = \frac{1}{h_s} \quad [\text{m}^2 \cdot \text{K} \cdot \text{W}^{-1}]$
<p>2.2. Przenikanie</p> <p>(2.1.) → (1.1.) → (2.1.)</p>	<p>Kolejno następuje: 1. Przejmowanie 2. Przewodzenie 3. Przejmowanie</p>	$q_t = U(T_i - T_e) = \frac{T_i - T_e}{R_t} \quad [\text{W} \cdot \text{m}^{-2}]$ $U = \left(\frac{1}{h_{si}} + \frac{d}{\lambda} + \frac{1}{h_{se}} \right)^{-1} \quad [\text{W} \cdot \text{m}^{-2} \cdot \text{K}^{-1}]$ $U = (R_{si} + R_{cd} + R_{se})^{-1} \quad [\text{W} \cdot \text{m}^{-2} \cdot \text{K}^{-1}]$ $R_t = \frac{1}{U} \quad [\text{m}^2 \cdot \text{K} \cdot \text{W}^{-1}]$

Rys. 2. Schematy i krótka charakterystyka prostej i złożonej wymiany ciepła zachodzącej przez przegrody budowlane w warunkach ustalonych (objaśnienia literowe podano w tekście – opracowanie wg [2])

nej) zawartej w normie ISO 9869 *Thermal insulation – Building elements – In situ measurement of thermal resistance and thermal transmittance* [1].

Przewodzenie [2] zachodzi w wyniku bezpośredniego kontaktu cząstek o różnej energii wewnętrznej (czyli również różnej temperaturze), w obrębie przegrody. Gęstość strumienia ciepła q_{cd} przewodzona przez przekrój 1 i 2 warstwy jednorodnej materiałowo o grubości d , charakteryzowana wartością λ współczynnika przewodzenia ciepła, która jest jedną z właściwości fizycznych materiału, jest wprost proporcjonalna do różnicy temperatury materiału ($\vartheta_1 - \vartheta_2$) w tym przekroju i odwrotnie proporcjonalna do oporu cieplnego R_{cd} . Jeżeli $R_{cd} = \text{const}$, to profil spadku temperatury jest prostoliniowy.

Konwekcja zachodzi na styku powierzchni przegrody z ośrodkiem (powietrzem). Źródłem jej powstania może być oddziaływanie:

- siły wyporu termicznego powstałego na skutek różnicy gęstości warstw powietrza o różnej temperaturze (konwekcja naturalna),
- wiatru, ruchu osób, pracą wentylatora lub maszyny (konwekcja wymuszona).

Gęstość strumienia ciepła wymienianego wymienionego w procesie konwekcji q_{cv} jest wprost proporcjonalna do różnicy temperatury powietrza T_∞ i powierzchni przegrody ϑ_A , odwrotnie proporcjonalna do oporu cieplnego R_{cv} , który jest odwrotnością współczynnika wymiany ciepła h_{cv} , odbywającej się na drodze konwekcji. Wartość tego współczynnika, w ogólnym przypadku, zależy od wymienionej wyżej różnicy temperatur ($T_\infty - \vartheta_A$) oraz prędkości w_∞ (ruchu powietrza – gazu) i stopnia burzliwości ruchu powietrza (scharakteryzowanego wartością liczby Reynoldsa Re). Praktyka obrazuje najczęstsze przypadki zagadnienia jako zależności nieliniowe (nieliniowy profil spadku temperatury w warstwie powietrza w płaszczyźnie przyściennej).

Promieniowanie zachodzi między powierzchniami ścian budowlanych, które są oddalone od siebie, posiadającymi różną temperaturę. Przegrody (ściany) rozdzielone są ośrodkiem przezroczystym dla promieniowania elektromagnetycznego w zakresie długości fal należących do pasma podczerwonego. Przyjmuje się, że gęstość strumienia ciepła wymienionego poprzez promieniowanie q_{rd} jest wprost proporcjonalna do różnicy temperatury obu powierzchni ($\vartheta_{A1} - \vartheta_{A2}$) i odwrotnie proporcjonalna do oporu cieplnego R_{rd} , który jest odwrotnością umownego współczynnika wymiany ciepła odbywającej się na drodze promieniowania h_r . Wartość tego współczynnika zależy od emisyjności rozpatrywanej powierzchni ściany ε_A , emisyjności obiektów będących w zasięgu pola przekazu energii ε_∞ (w jej „polu widzenia”), czyli właściwości fizycznych, jak również od współczynnika konfiguracji $\varphi_{A\infty}$ charakteryzującego usytuowanie powierzchni względem siebie. Współczynnik konfiguracji opisuje również kształt powierzchni.

Warunki rzeczywiste wymiany ciepła między budynkiem, a otoczeniem nie są łatwe do scharakteryzowania z powodu złożoności układów procesu. Przebieg procesów można ze względu na równoległość i etapowość zapisać następująco:

- a) równocześnie, choć niekoniecznie w tym samym kierunku, co powoduje wzmocnienie lub osłabienie wypadkowego strumienia ciepła;
- b) kolejno, jeśli zachodzą jeden po drugim, a – zgodnie z zasadą zachowania energii – strumień ciepła nie ulega zmianie, gdy po drodze nie ma żadnych oddziaływań mogących go zakłócić, tj. źródeł lub upustów ciepła. Przypadek opisany jako a) dotyczy przejmowania ciepła z otoczenia przez powierzchnie lub w układzie odwrotnym. Przejmowanie zachodzi równocześnie na drodze konwekcji i promieniowania. Stosując metodę analityczną operuje się wartością sumaryczną obu zagadnień, ogólnie ujmując jako współczynnik przejmowania i zapisując równaniem:

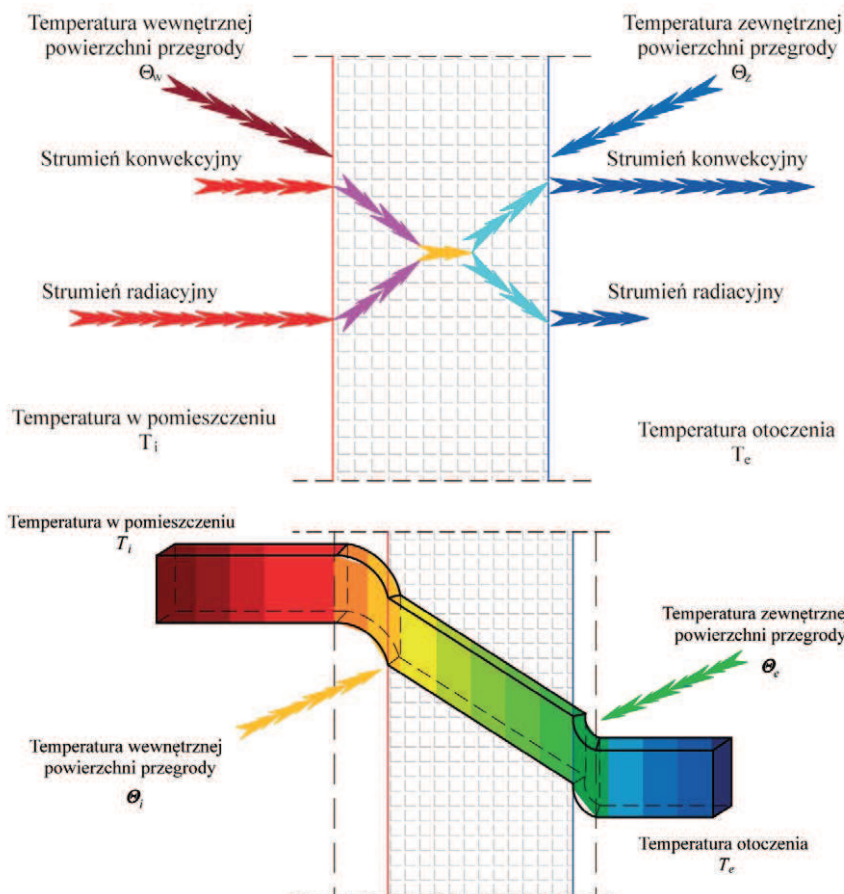
$$h_s^{def} = h_{cv} + h_{rd} \quad [W/(m^2 \cdot K)] \quad (1)$$

Dzięki tej zależności gęstość wypadkowego strumienia przejmowania ciepła q_n można wyrazić jednym równaniem bilansowym oraz wprowadzić wygodne do zapisu matematycznego, analogiczne do opisów powyższych, pojęcie oporu cieplnego przejmowania R_s będącego odwrotnością współczynnika przejmowania ciepła opisanego równaniem (1).

Przypadek opisany jako b) dotyczy przenikania ciepła, tj. złożonego procesu wymiany ciepła, która zachodzi między dwoma ośrodkami powietrznymi o różnej temperaturze, przedzielonymi przegrodą budowlaną. Proces przenikania składa się z zachodzących po sobie, kolejno [2]:

- 1) przejmowanie ciepła z ośrodka o temperaturze T_i przez powierzchnię przegrody o temperaturze $\vartheta_i < T_i$, jednocześnie na drodze konwekcji i promieniowania;
- 2) przewodzenie ciepła przez wszystkie kolejne stykające się ze sobą powierzchnie rozpatrywanej przegrody w kierunku od powierzchni o temperaturze ϑ_i do powierzchni o temperaturze po stronie przeciwnej o temperaturze $\vartheta_e < \vartheta_i$;
- 3) przejmowanie ciepła od powierzchni przegrody budowlanej posiadającej temperaturę ϑ_e do ośrodka powietrznego o temperaturze $T_e < \vartheta_e$.

Gęstość strumienia ciepła q_t przenikającego przez płaską przegrodę budowlaną jedno- lub wielowarstwową jest wprost proporcjonalna do różnicy temperatury po obu stronach jej przeciwległych ośrodków powietrznych ($T_i - T_e$) i odwrotnie proporcjonalna do oporu przenikania ciepła R_t będącego algebraiczną sumą oporów cieplnych opisującą wyżej omawiany procesy (jako składowe). Jednocześnie, z definicji, wielkość ta jest odwrotnością współczynnika przenikania ciepła określanego symbolem literowym U .

Rys. 3.
Jednowymiarowy model przepływu ciepła przez przegrody (opracowanie wg [6])

Rys. 4.
Rozkład temperatury w przegrodzie i otaczających ośrodkach (opracowanie wg [6])

Definicja współczynnika przenikania ciepła wg normy PN-EN ISO 6946:2008

Komponenty budowlane i elementy budynku. Opór cieplny i współczynnik przenikania ciepła. Metoda obliczania

Współczynnik przenikania ciepła U [W/m^2K] można wyrazić równaniem [5]:

$$U = \frac{1}{R_T} = \frac{1}{R_{si} + R_1 + R_2 + R_3 + \dots + R_n + R_{se}} = \frac{1}{R_{si}} + \frac{1}{\frac{d_1}{\lambda_1} + \frac{d_2}{\lambda_2} + \frac{d_3}{\lambda_3} + \dots + \frac{d_n}{\lambda_n}} + \frac{1}{R_{se}} \quad (2)$$

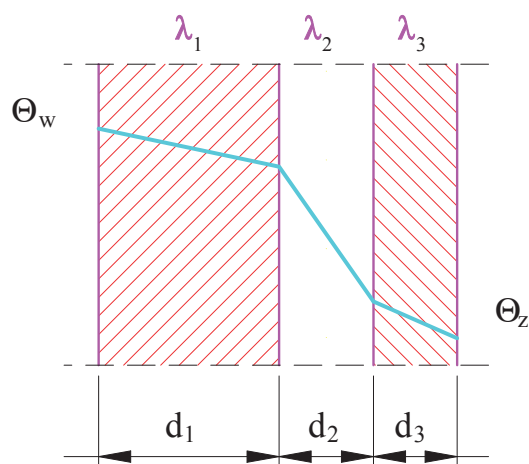
- R_t – całkowity opór cieplny płaskiego komponentu budowlanego składającego się z warstw jednorodnych cieplnie prostopadłych do strumienia ciepła, [m^2K/W],
- R_{si} – opór przejmowania ciepła na powierzchni wewnętrznej, [m^2K/W],
- R_{se} – opór przejmowania ciepła na powierzchni zewnętrznej, [m^2K/W],
- $R_1, R_2, \dots, R_n$ – obliczeniowe opory cieplne każdej warstwy, [m^2K/W],
- d_n – grubość n-tej warstwy materiału w komponencie, [m],
- λ_n – obliczeniowy współczynnik przewodzenia ciepła n-tej warstwy w przegrodzie, [m],

Zakłada się jednowymiarowy model przepływu ciepła [6], co ilustruje rysunek 3. Przepływ energii w jednym wymiarze jest zjawiskiem upraszczającym zachodzące procesy w przegrodzie. Pod uwagę bierze się przegrodę budowlaną oraz otaczające ją ośrodki, w których rozkład temperatury wynikający z rozwiązania modelu przewodzenia energii w obudowie oraz konwekcji w ośrodku otaczającym obrazuje rysunek 4.

Należy tu bezpośrednio nadmienić, że pomiary in situ – polowe – odbywają się w warunkach nieustalonych. Zjawisko współczynnika przenikania ciepła opisywane w powyższej normie jest o charakterze modelowym, pozwalającym zrozumieć problem oraz analizować warunki w sposób podstawowy. W rzeczywistości warunki ustalone nie istnieją (ciągłe zmiany temperatury po zewnętrznej stronie przegrody, efekty wpływów solarnych, turbulentny wpływ wiatru na przejmowanie energii). Rezystancja termiczna przegrody R z rysunku 5 jest funkcją parametrów cieplnych i rozmiarów przegrody i przyjmuje postać

$$R = \frac{d_1}{\lambda_1} + \frac{d_2}{\lambda_2} + \frac{d_3}{\lambda_3} \quad (3)$$

- gdzie:
- R – rezystancja przegrody, [m^2K/W],
- d_i – grubość i-tej warstwy materiału w komponencie, [m],

Rys. 5. Rozkład temperatury w przegrodzie trójwarstwowej (opracowanie wg [6])

λ_i – obliczeniowy współczynnik przewodzenia ciepła i -tej warstwy w przegrodzie, [m].

Aktualne wymagania prawne precyzujące wartość współczynnika przenikania ciepła obowiązujące od 01.01.2014 r.

Wymagania izolacyjności cieplnej i inne wymagania związane z oszczędnością energii [3]

Izolacyjność cieplna przegród

Wartości współczynnika przenikania ciepła [3] U_c ścian, dachów, stropów i stropodachów dla wszystkich rodzajów budynków, uwzględniające poprawki ze względu na pustki powietrzne w warstwie izolacji, łączniki mechaniczne przechodzące przez warstwę izolacyjną oraz opady na dach o odwróconym układzie warstw, obliczone zgodnie z Polskimi Normami dotyczącymi oblicza-

nia oporu cieplnego i współczynnika przenikania ciepła oraz przenoszenia ciepła przez grunt, nie mogą być większe niż wartości $U_{C\ max}$ określone w tabeli. Wartości współczynnika przenikania ciepła $U_{C\ max}$ okien, drzwi balkonowych i drzwi zewnętrznych znajdzie czytelnik w rozporządzeniu [3].

Metodologia pomiaru współczynnika przenikania ciepła w warunkach polowych wg ISO 9869 Thermal insulation – Building elements – In situ measurement of thermal resistance and thermal transmittance. 1994(E). Metoda wartości średniej

Metoda zakłada otrzymanie wyniku (po zastosowaniu analizy algorytmicznej podanej poniżej) poprzez podzielenie wartości gęstości strumienia ciepła przez różnicę temperatur w ośrodkach (wewnętrzna i zewnętrzna strona przegrody budowlanej) – stosując odpowiednie czasowo-ramowe badania przy rejestracji danych pobranych w określonych interwałach czasu. Proces ten dokładnie zostanie opisany w II części publikacji – Cz. II – badania.

Metoda wyliczenia wartości średniej

Oszacowanie współczynnika przenikania ciepła U przeprowadza się zgodnie ze wzorem podanym poniżej wraz z uwzględnieniem efektu bezwładności cieplnej.

$$U = \frac{\sum_{j=1}^n q_j}{\sum_{j=1}^n (T_{ij} - T_{ej})} \tag{4}$$

U – współczynnik przenikania ciepła (oszacowany wg powyższych parametrów fizycznych) [W/(m²K)],

Lp.	Rodzaj przegrody i temperatura w pomieszczeniu	Współczynnik przenikania ciepła $U_{C\ max}$		
		od 1 stycznia 2014 r.	od 1 stycznia 2017 r.	od 1 stycznia 2021* r.
1	2	3		
1	Ściany zewnętrzne: a) przy $t_i \leq 16^\circ\text{C}$ b) przy $8^\circ\text{C} \leq t_i < 16^\circ\text{C}$ c) przy $t_i < 8^\circ\text{C}$	0,25 0,45 0,90	0,23 0,45 0,90	0,20 0,45 0,90
2	Ściany wewnętrzne: a) przy $\Delta t_i \geq 8^\circ\text{C}$ oraz oddzielające pomieszczenia ogrzewane od klatek schodowych i korytarzy b) przy $\Delta t_i < 8^\circ\text{C}$ c) oddzielające pomieszczenie ogrzewane od nieogrzewanego	1,00 bez wymagań 0,30	1,00 bez wymagań 0,30	1,00 bez wymagań 0,30
3	Ściany przyległe do szczelin dylatacyjnych o szerokości: a) do 5 cm, trwale zamkniętych i wypełnionych izolacją cieplną na głębokości co najmniej 20 cm b) powyżej 5 cm, niezależnie od przyjętego sposobu zamknięcia i zaizolowania szczeliny	1,00 0,70	1,00 0,70	1,00 0,70
4	Ściany nieogrzewanych kondygnacji podziemnych	bez wymagań	bez wymagań	bez wymagań
5	Dachy, stropodachy i stropy pod nieogrzewanymi poddaszami lub nad przejazdami: a) przy $t_i \geq 16^\circ\text{C}$ b) przy $8^\circ\text{C} \leq t_i < 16^\circ\text{C}$ c) przy $t_i < 8^\circ\text{C}$	0,20 0,30 0,70	0,18 0,30 0,70	0,15 0,30 0,70

6	Podłogi na gruncie: a) przy $t_i \geq 16^\circ\text{C}$ b) przy $8^\circ\text{C} \leq t_i < 16^\circ\text{C}$ c) przy $t_i < 8^\circ\text{C}$	0,30 1,20 1,50	0,30 1,20 1,50	0,30 1,20 1,50
7	Stropy nad pomieszczeniami nieogrzewanymi i zamkniętymi przestrzeniami podpodłogowymi: a) przy $t_i \geq 16^\circ\text{C}$ b) przy $8^\circ\text{C} \leq t_i < 16^\circ\text{C}$ c) przy $t_i < 8^\circ\text{C}$	0,25 0,30 1,00	0,25 0,30 1,00	0,25 0,30 1,00
8	Stropy nad ogrzewanymi pomieszczeniami podziemnymi i stropy międzykondygnacyjne: a) przy $t_i \geq 8^\circ\text{C}$ b) przy $t_i < 8^\circ\text{C}$ c) oddzielające pomieszczenie ogrzewane od nieogrzewanego	1,00 bez wymagań 0,25	1,00 bez wymagań 0,25	1,00 bez wymagań 0,25

Pomieszczenie ogrzewane – pomieszczenie, w którym na skutek działania systemu ogrzewania lub w wyniku bilansu strat i zysków ciepła utrzymywana jest temperatura, której wartość została określona w § 134 ust. 2 rozporządzenia.

t_i – temperatura pomieszczenia ogrzewanego zgodnie z § 134 ust. 2 rozporządzenia.

*) Od 1 stycznia 2019 r. – w przypadku budynków zajmowanych przez władze publiczne oraz będące ich własnością.

$\sum_{j=1}^n q_j$ – suma poszczególnych wartości gęstości strumienia ciepła dla j-tego pomiaru [W/m²],

$\sum_{j=1}^n (T_{ij} - T_{ej})$ – suma różnic temperatur (odpowiednio wewnętrznej i zewnętrznej) dla j-tego pomiaru [K],

Współczynniki korekcyjne wg [9] można określać po pierwszej dobie.

$$U = \frac{\sum_{j=1}^n q_j - \frac{F_i \cdot \delta T_i + F_e \cdot \delta T_e}{\Delta t}}{\sum_{j=1}^n (T_{ij} - T_{ej})} \quad (5)$$

gdzie:

Δt – czas pomiędzy kolejnymi pomiarami, [s, h],

δT_i – różnica pomiędzy uśrednioną wewnętrzną temperaturą z okresu 24 godzin dla odczytu j a uśrednioną wewnętrzną temperaturą z okresu pierwszych 24 godzin pomiaru, [K],

δT_e – różnica pomiędzy uśrednioną zewnętrzną temperaturą z okresu 24 godzin dla odczytu j a uśrednioną zewnętrzną temperaturą z okresu pierwszych 24 godzin pomiaru, [K],

F_i, F_e – współczynniki bezwładności cieplnej, [J/(m²K)].

Obliczenie współczynników bezwładności cieplnej polega na wydzieleniu z badanej przegrody warstw materiałów i estymacji, dla każdej z nich rezystancji R_k [m²K/W] oraz pojemności cieplnej na jednostkę powierzchni C_k [J/(m²K)]. Pozostałe wartości jak we wzorze (4).

Współczynniki bezwładności cieplnej przegrody są sumą współczynników dla każdej warstwy:

$$F_i = \sum_{k=1}^N F_{ik} \quad i \quad F_e = \sum_{k=1}^N F_{ek} \quad , \text{gdzie:}$$

$$F_{ek} = C_k \left[\frac{R_k}{R} \left\{ \frac{1}{6} + \frac{R_{ik} + R_{ek}}{3R} \right\} + \frac{R_{ik} \cdot R_{ek}}{R^2} \right] \quad (6)$$

$$F_{ik} = C_k \left[\frac{R_{ek}}{R} + \frac{R_k^2}{3R^2} - \frac{R_{ik} \cdot R_{ek}}{R^3} \right] \quad (7)$$

R_{ik} oraz R_{ek} [m²K/W] są sumami oporów dla każdej warstwy odpowiednio – strona wewnętrzna i zewnętrzna przegrody z uwzględnieniem oporów przejmowności ciepła:

$$R_{ik} = \sum_{j=1}^{k-1} R_j \quad R_{ek} = \sum_{j=k+1}^N R_j \quad (8)$$

W drugiej części publikacji zostaną przedstawione problemy badawcze współczynnika przenikania ciepła w warunkach polowych. Badania te odbyły się na terenie Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, którego autor jest pracownikiem oraz jednocześnie studentem. Druga część publikacji obrazować będzie zaniedbany temat tejże procedury badawczej, będącej jakże na czasie.

BIBLIOGRAFIA

- [1] ISO 9869 Thermal insulation – Building elements – In situ measurement of thermal resistance and thermal transmittance. 1994(E)
- [2] Laskowski L., Ochrona cieplna i charakterystyka energetyczna budynków. Wydawnictwo Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2008
- [3] Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z 5 lipca 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Poz. 926. Warszawa, 13 sierpnia 2013 r.
- [4] prPN-EN ISO 9869 Thermal insulation – Building elements – In situ measurement of thermal resistance and thermal transmittance
- [5] PN-EN ISO 6946:2008 Komponenty budowlane i elementy budynku. Opór cieplny i współczynnik przenikania ciepła. Metoda obliczania
- [6] Więcek B., De May G., Termowizja w podcierwieni. Podstawy i zastosowania. PAK, Warszawa 2011
- [7] Fenghao W., Dongyang W., Xinke W., Jianbo Y., A data analysis method for detecting wall thermal resistance considering wind velocity in situ. Energy and Buildings 42 (2010)
- [8] Baldinelli G., A methodology for experimental evaluations of low-e barriers thermal properties: Filed test and comparison with theoretical model. Building and Environment 45 (2010)
- [9] Bogosławski W., Procesy cieplne i wilgotnościowe w budynkach. Rozdział 9 Mańkowski S., Wojdyga K., Pomiar strat ciepła przez przegrody budowlane. Arkady, Warszawa 1985